

2016 - ANUL COȘBUC (XXI):

Grâul, vinul, fuiorul și lumânarea au o origine biblică - numai banul nu-și poate dovedi originea biblică! „O tempora, o mores!”

George Coșbuc a explicat înțelesul zicătorii: „Pe deasupra, ca fuiorul popii”, atingând una din cele mai neclare pagini ale istoriei: existența bogomililor, un popor fără de țară, ce trăia cu credința că „Satana a făcut lumea”:

«Înțelesul zicătorii «pe deasupra, ca fuiorul popii» este: „a face-un lucru de prisos, a da ceva fără nici un scop”.

Zicătoarea face aluziune la fuiorul pe care-l dau creștinii pe la Bobotează popii. În orașe popii «botează» creștinii pe fiecare lună o dată; la sate, o dată pe an, la Bobotează. Orașenii dau popilor bani, sătenii însă - după obiceiul locului - ori bani și grâu, ori grâu și miere, ori vin și pâne, ori toate deodată. Mai rar dau și câte un fuior.

La greci și la romani exista credința că morții au nevoie de un ban și de-o lumânare: cu banul să plătească trecerea peste râul Stix, iar cu lumânarea să-și lumineze cărările prin Infern. Această credință a influențat și asupra creștinismului: lumânarea mortului a fost primită ca o cvasidogmă în biserica lui Hristos; banul de trecere peste râul Infernului a rămas ca o credință a poporului.

Preoții creștini au mers mai departe. Ei au spus că morții n-au trebuință numai de ban și de lumânare, ci și de mâncare, de beură și de îmbrăcăminte. De aceea, ei au cerut creștinilor grâu, vin și fuior - pentru că tot ce se dă popilor, se dă de sufletul morților, adecă pentru nevoile sufletelor de pe cealume. Bazată e această pretenție a popilor pe vers 35-36, cap. XXV din evanghelistul Matei: «Flămând am fost, și m-ați săturat» (grâul), «setos am fost, și m-ați adăpat» (vinul), «gol am fost, și m-ați îmbrăcat» (fuiorul), «străin am fost, și mi-ați arătat calea» (lumânarea), «în temniță am fost, și ați venit cătră mine».

Astfel și grâul, și vinul, și fuiorul, și lumânarea au o origine biblică; numai banul nu-și poate dovedi originea biblică, decât poate prin semistihul din urmă: «și ați venit cătră mine», căci se știe că banii cam vin cătră popi. Explicarea banului, precum am spus, trebuie căutată în mitologia greco-romană. Mierea care se dă popilor a intrat în stol prin uzurpare de drept; ar trebui să dăm popilor ceară de făcut lumânare, dar popii au găsit că e mai bună mierea decât ceara.

Până aici sânt toate lămurite. Dar acum e întrebarea: de ce tocmai fuiorul e lucru de prisos,- e «pe deasupra»?

De ce n-ar fi grâul, ori banul, ori mierea pe deasupra?

Explicarea - cred eu - trebuie căutată în credințele bogomilice. D. Hasdeu a dovedit cu mai multe dovezi, în **Cuvinte din bătrâni**, că eresul bogomilic a stăpânit multă vreme între români și a avut foarte mulți închinători.

Însuși Petru Rareș era bogomil.

Prorocul sectei bogomilice era apostolul Paul: toate vorbele lui din **Epistole** se interpretau **ad litteram**. După vorbele lui Paul, morții au trebuință pe ceea-lume de hrană și de lumină, nu spune însă nicăiri că au trebuință și de îmbrăcăminte. Bogomilii cereau desființarea

hainelor chiar și în viața pământească; unii dintre preoții lor făceau mare propagandă, ca oamenii să umble goi. «Gol m-am născut și gol voi merge pe ceea-lume», zice **Biblia**. Prin urmare morții umblă goi, iar Paul întărește această credință, nu vorbind despre ea, ci tăcând.

Acum, dacă morții n-au trebuință de haine, pentru ce să dea popilor fuiorul. Căci nu popilor dai fuiorul, ci morților.

Secta bogomilică a înțeles de ce dai popii vin și grâu - mai ales că acestea erau totodată și simbolul trupului și al sângelui lui Hristos -, a înțeles de ce îi dai ceară și bani, însă n-a putut înțelege și n-a voit să înțeleagă: de ce îi dai fuiorul. Fiindcă obiceiul dării fuiorului era o datorie la ceilalți creștini, secta bogomilică vedea într-acest obicei un lucru de prisos, pentru ei într-adevăr fuiorul popii era pe deasupra.

În rezumat, părerea mea este că această zicătoare e de origine curat bogomilică, și ea e o mărturisire mai mult a existenței bogomilismului între români.»

Zicătoarea „**Lasă-l în moarea lui**” este cunoscută și azi, fiind folosită fără să i se cunoască originea și sensurile. George Coșbuc a încercat să o explice:

«Nu-i cunoști tu moarea lui» sau, cum zice falș Creangă, «n-ai băut din moarea lui», și tot așa de falș Ispirescu: «nu i-ai mâncat moarea», însemnează: „nu-i cunoști firea și năravurile”. Când lași pe om să facă ce știe, cum îl taie capul și-l trage ața, se zice că-l lași în moarea lui. Același înțeles: a-l lăsa în apele lui, în banii lui, în boii lui.

Cuvântul **moare** e latinescul **morem** („obicei, nărav”; la Cicero, «o, tempora, o mores!») și nu se mai întrebuințează în limbă decât în zicătoarea aceasta.

În Ardeal s-aude des «sânt mâncat de moarea lui», o vorbă aproape stereotipă a femeilor care se plâng de traiul rău cu bărbații, ori a slugilor care se plâng de stăpâni. Expresia «a fi mâncat de moarea cuiva» e croită după felul metaforelor: «sânt mâncat de necazuri, mâncat de griji, mâncat de rele» etc. Confuzia zicătorii a produs-o omonimul **moare**. Cuvântul moare (cu înțelesul „zeamă de varză”) a circulat mai des decât **moare** (cu înțelesul de „nărav”, astfel noțiunea din urmă a omonimului a început să dispară, mai ales că vorba era strâmtorată și de sinonimele sale **nărav** și **obicei**). De aici se explică de ce zicem «nu i-am beut moarea»; credem că vorbim de zeamă de varză. O adevărată curiozitate e confuzia cu «a mânca moarea cuiva». Românul a zis «m-a mâncat moarea lui Nicolae», câtă vreme era conștiu că moarea însemnează obicei; perzând însă această conștiință, n-a mai înțeles zicătoarea. A rămas zăpăcit. Cum adevărat? Moarea mă mănâncă pe mine, nu eu mănânc moarea? A cătat deci să schimbe vorba, să-i dea înțeles logic, și-a zis: «am mâncat moarea lui Nicolae».

De altfel și la Creangă și la Ispirescu se găsește zicătoarea corect redată în câteva locuri».

(va urma)

Marius Halmaghi

Sursa on-line:

<http://www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xxi-graul-vinul-fuiorul-si-lumanarea-au-o-origine-biblica-numai-banul-nu-si-poate-dovedi-originea-biblica-o-tempora-o-mores-116871.html>

În: *Tribuna*, 22 mai 2016.

The screenshot shows a web browser window with the URL www.tribuna.ro/stiri/cultura/2016-anul-cosbuc-xxi-graul-vinul-fuiorul-si-lumanarea-au-o-origine-biblica-numai-banul-nu-si-poate-dovedi-originea-biblica-o-tempora-o-mores-116871.html. The page features the Tribuna logo with the tagline "Dintotdeauna pentru totdeauna!". A red navigation bar contains categories: Eveniment, Actualitate, Stirile de pe strada mea, Sport, Cultura, Sanatate, Timp liber, Tribuna femeilor, and Descopera lumea. The main article title is "2016 - anul COȘBUC (XXI): Grâul, vinul, fuiorul și lumânarea au o origine biblică - numai banul nu-și poate dovedi originea biblică! "O tempora, o mores!"". It includes social media sharing buttons for Facebook (0 shares), Twitter (0 tweets), and a generic share button (New). A search bar with the placeholder "Cautare" is visible. At the bottom, it shows the date "22.05.2016 23:55", "1422 vizualizari", and "0 comentarii".